

sot (før 1700; 6). Roden blev stukket gennem lungesyge køers doglap (Vindinge Fyn; 7), sml. nyserod bd. 2. Bestanddel af magiske midler mod forhekselse af køer og deraf følgende mangler ved mælken og smørkærningen (8).

Man skal med planten kunne farve uld brun; de unge blade spises sine steder som salat (o. 1800; 3).

LITTERATUR: (1) 348b 34; (2) 488 o 293; 328f 1, 45; (3) 739 2,1800,43; 398 1806,178 og 1821,215; (4) 83 27; (5) 83 212; (6) 178 1935,30; (7) 519 81; (8) 1008 4,1916,529; 328f 1,35 og 2,103f.

Slangehoved, *Echium vulgare*

Toårig plante med i første år rosetstillede aflange blade og en 30–80 cm høj stængel tæt besat med stive børster, det andet år med en lang top af store tragtformede blå blomster med udragen-

de todelt støvfang. Almindelig på marker og diger, langs veje og jernbaner.

Slangehoved 1688ff efter blomstens bygning jf. det botaniske slægtsnavn af græsk echis = slange, øgle – støvfanget er dens kløftede tunge; det kan også have spillet ind, at stænglen er plettet som et slangeskind, og at frøene ligner slangehoveder. *Vild oksetunge* 1563–1821 antyder en modsætning til oksetunge (s. 78), som derfor sikkert er blevet dyrket (som lægeplante), *øgleurt* 1774. Et oprindeligt (?) *præstepik* blev omdannet til *præstepig(er)* og omtydet til *præstedøtre* Slesvig og Sorø o. 1870, NFyn *hindsholmske præstedøtre*, hyppig på Hindsholm, »de er kønne, men ingen nytte til« (1). *Blåmænd* Ringkøbingegnen o. 1870, *møllerte* Vendsyssel, se nedenfor, *blind forglemmigej* ved Skive o. 1870, de blå blomster mangler øjet = det gule midterparti; *kattehale* Djursland, Mols, SFyn, også om andre planter ligesom *katterumpe* SFyn, Bornholm slutningen 1800-t, *blåfrue* Sejerø o. 1870 *blåurt*, *blåtidsel* og *slesk slange* NVSjælland; *blå-søde* VSjælland, *blåtop* Møn, *tigerøje* Gribskov,

Bistader uden for bondegård. Maleri af Christian Zacho, 1882. Overfor: Slangehoved. (ES).

uvist hvorfor, *rævehale* Agersø, NSjælland, ØMøn og *ræverumpe* NSjælland (Snostrup), *sno-gblomst* Agersø, Odsherred, ØMøn, *skurvrump*e ved Frederiksværk o. 1870ff og *skruburt* Røsnæs o. 1920, også til andre grove ukrudtsplanter; *prinsesselys* Stevns, SSjælland; *klåkunta* Bornholm, af skånsk oprindelse, angående forleddet, se kartebolle s. 210, efterleddet hentyder til blomstens lighed med vulva.

Svenskere og *blå husarer* Sjælland o. 1870ff, ØMøn – blomsterfarven er associeret med blå uniform; iflg. traditionen skal denne plante (eller oksetunge, s. 78) være kommet til Danmark med de svenske tropper 1658–59: De høje græsmarker bærer en skov af blå slangehoved og gule kongelys, svenske farver på mager bund *Sophus Bauditz* 1896 (2); de svenske husarer er stolte og stilige. . . og når de i tusindvis og atter tusindvis drager blomstrende over Nordsjællands sandede bakker, er det en sådan pragtudfoldelse, en sådan festivitas, som kun vore svenske brødre er i stand til at præstere. Alle disse lyseblå blomsterklaser, al denne tindrende himmelblå pragt med sin rødviolette tone af solnedgangens glans, det er noget så charmant, så festligt, at vi danske slet ikke kan stable os op til noget lignende, det må vi lade svenskerne om. . . pragten er så strålende, så lysende af triumf, at han [landmanden] glemmer sit tab og sin landmandsære og glæder sig over sine fine husarer – thi bønderne lever dog heller ikke af brød alene *Jens K. Jørgensen* og *K. Hee Andersen*. *Husarer, skånske husarer, tyskere* og *prøjsere* MSjælland, *svenske husarer* NSjælland, *Ålborgeggen, svensk tidsel* og *svensk blåurt* NVSjælland. (4).

LITTERATUR: (1) 94 55,1960,348 (2) 51b 171; (3) 462 107; (4) 689 1,514–16.

ANVENDELSE

Anbefales til dyrkning i haver og som bifoderplante om staderne (1). Stænglerne skal farve olivengrønt (1806; 2), planten farver gult (3). Et dekott («møllerte») af den tørrede urt anvendes til salve på betændt koyver (Vendsyssel; 4).

LITTERATUR (1) 739 2,52; (2) 398 1806,182; (3) 946 8; (4) 107 1948.

Hjulkrone, *Borago officinalis*

Kraftig 25–50 cm høj stivhåret plante med bredt ægformede blade og juni–oktober store himmelblå, i midten hvide blomster. Stammer fra Mid-

